

GLASBENA UMETNOST

Potrebujete pomoč pro reševanju nalog? Za pomoč pri razumevanju snovi nas lahko kontaktirate 07 34 82 100 ali info@ciktrebnje.si. Obiščete lahko tudi naše Središče za samostojno učenje <https://ciktrebnje.si/projekti/ssu-sredisce-za-samostojno-ucenje/>

8. razred

Tamara Žnidaršič

GLASBA V OBDOBJU ROMANTIKE

Romantika zajema čas 19. stoletja, ko so se po vsej Evropi dogajale velike spremembe (francoska revolucija). Napoleonova vojska je širila geslo *svoboda, enakost, bratstvo* in začela so se razvijati narodnostna gibanja. V tem času je šlo tudi za razvoj nacionalizma, ko so se ljudje začeli zavedati občutka pripadnosti lastnemu narodu. Beseda romantika se je prvič pojavila v književnosti.

GLASBENE ZNAČILNOSTI

- Skladatelji izražajo čustva, domišljijo. V ospredju je individualnost.
- Navdihe za svoja dela glasbeni ustvarjalci dobijo v naravi, domišljiji, daljnih krajih in preteklosti.
- V glasbi se pojavijo elementi ljudskega – razvijejo se nacionalne šole.
- Skladatelji delujejo kot svobodni umetniki in niso nikomur pokorni (kot npr. klasicist Joseph Haydn, ki je bil dvorni skladatelj).
- Glasba postane dostopna širšemu krogu ljudi (gradijo se koncertne dvorane, operne hiše).
- Razvije se hišno muziciranje (glasba postane del ugleda in splošne izobrazbe).

Skladatelji so pisali programsko in absolutno glasbo.

- PROGRAMSKA GLASBA: glasba, za katero skladatelj spodbude in motive dobiva iz vsakdanjega življenja ter v njej pogosto glasbeno slika različne podobe, prizore, človeške značaje in razpoloženja.
- ABSOLUTNA GLASBA: skladatelj pri nastajanju misli na čisto glasbeno vsebino, zato se tudi naslovi tovrstnih skladb nanašajo na hitrost izvajanja (*Allegro, Vivace ...*) ali na glasbeno obliko (*Sonata, Simfonija, Koncert, Godalni kvartet ...*).

Najpomembnejši romantični skladatelji: Franz Schubert, Felix Mendelssohn Bartholdy, Frederic Chopin, Robert Schumann, Franz Liszt, Bedrich Smetana, Johann Strauss mlajši.

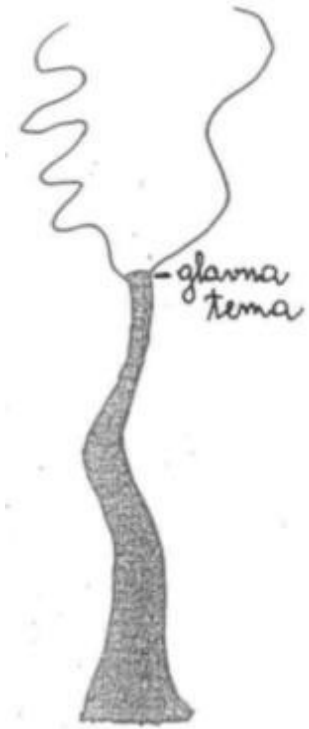
BEDŘICH SMETANA (1824–1884)

Bil je češki skladatelj, utemeljitelj nacionalnega sloga. To pomeni, da je ustvarjal v duhu ljudske glasbe in se opiral na češko zgodovinsko in kulturno tradicijo ter v glasbi uresničeval nacionalne ideje. Njegovi najbolj znani deli sta simfonična pesnitev Vltava (Češka reka), ki je del cikla simfoničnih pesnitev z naslovom Moja domovina in opera Prodana nevesta.

Vltava je tipični primer programske glasbe, ker jo je skladatelj skomponiral po vnaprej pripravljenem programu, ki ga je zapisal z besedilom. S tonskim slikanjem je Smetana prikazal tok reke Vltave od njenih dveh izvirov do izliva v reko Elbo. Lov v gozdu – lovski rog. Svatba v vasi – češka polka.

Skladatelj je o svojem delu povedal:

»Skladba opisuje tok reke Vltave od njenih dveh izvirov, imenovanih Mrzla in Topla Vltava, do njenega zlitja v eno reko, poti skozi gozdove in čez travnike, skozi pokrajine, kjer potekajo kmečke svatbe, ples gozdnih in vodnih vil v mesečini. V daljavi na skalah se vidijo obrisi mogočnih gradov, utrd in ruševin. Reka se oblikuje v brzice sv. Ivana ter razširi v široko strugo in teče proti Pragi mimo Višegrada ter veličastno izgine v megleni daljavi, kjer se izlije v reko Elbo.«

FRANZ SCHUBERT (1797–1828)

Rodil se je na Dunaju v številčni učiteljski družini. Prvo glasbeno izobrazbo je dobil doma. Sprva je deloval kot učitelj, a je zaradi spora z očetom učiteljevanje zapustil. Komponiral je brez naročil in živel bohemsko življenje (torej življenje iz dneva v dan, brez oziranja na družbena pravila → običajno je to revno življenje). V krogu svojih prijateljev je prirejal *schubertiade*. Živel in umrl je reven.

Zapomniti si ga velja predvsem kot mojstra samospeva. To je skladba za glas in klavir.

FREDERIC CHOPIN (1810–1849)

Poljski skladatelj je najbolj poznan po svojih skladbah za klavir. Strast do glasbe se je pri njem pojavila že zelo zgodaj. Njegova prva glasbena dela so "klasični" glasbeniki in ljudje, ki so že poznali npr. Beethovnova in Schubertova dela, gledali z določenim neodobravanjem, ker so sodili, da so v nasprotju z vsemi glasbenimi pravili. Želja po novem znanju in razvoju ga je vodila v francosko prestolnico (Pariz), ki je bila tedanje evropsko umetniško središče. S svojimi koncerti je osvojil pariško občinstvo. Njegovo zdravje je iz leta v leto bolj šepalo, vse dokler ni bila bolezen dokončno močnejša. Na njegovem pogrebu so igrali Rekviem Wolfganga Amadeusa Mozarta. Je izjemen primer v glasbeni zgodovini, ker je skoraj v celoti PISAL SAMO ZA KLAVIR. Močno je bil navezan na domovino. Njegova želja, da je pokopan na Poljskem je bila po njegovi smrti uslišana, saj so njegovo krsto prepeljali v Varšavo. Imenovali so ga tudi "šminker tedanjega časa" – po Parizu naj bi se prevažal z lastno kočijo, dlani pa naj bi mu vsak dan znova pokrivalo sveže bele rokavice iz blaga. Po njem se dandanes imenuje eno najbolj priznanih pianističnih tekmovanj na svetu.

GLASBA NA SLOVENSLEM V ČASU KLASICIZMA IN ROMANTIKE

Ob koncu 18. stoletja je na slovenskih tleh vodilno vlogo v glasbenem življenju imel baron Žiga Zois. Skrbel je za prevajanje oper v slovenščino ter za naročanje skladb, ki so jih igrali domači umetniki. V Zoisovem krogu je deloval tudi Anton Tomaž Linhart, ki je napisal komedijo Ta veseli dan ali Matiček se ženi. Pomembni slovenski klasicistični skladatelj je bil Janez Krstnik Novak. Prav on je bil upravni direktor pomembne ustanove, v okviru katere je potekalo tedanje glasbeno življenje – Filharmonične družbe. V Filharmonični družbi so izvajali aktualna dela vrhunskih mojstrov – dunajskih klasikov (Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven). Na področju cerkvene glasbe je bil zlasti pomemben Gregor Rihar, ki je napisal prve maše v slovenščini. Nekatere njegove pesmi so ponarodele.

Odločilno vlogo za glasbeno romantiko na Slovenskem je imela marčna revolucija, ki je uveljavljala novo vrednoto – narodno zavest. Politični program Zedinjena Slovenija je pozival k združitvi vseh Slovencev v eno državo z deželnim središčem v Ljubljani, a še vedno v okviru Avstro-Ogrske monarhije. Za glasbeni razvoj so imele odločilni pomen čitalnice, v okviru katerih so prirejali številne prireditve z igrami, recitacijami, koncerti in predavanji. Za ohranjanje slovenske ljudske dediščine je skrbela predvsem Glasbena matica, njena pomembna dejavnost pa je bilo tudi glasbeno izobraževanje. Najpomembnejši obliki slovenske romantike sta bili zborovska glasba in samospev. Najvidnejši romantični skladatelji na Slovenskem: Miroslav Vilhar, Benjamin in Gustav Ipavec, Davorin Jenko.

NALOGE:

1.) Katero stoletje zajema obdobje romantike?

2.) Naštej vsaj tri značilnosti glasbe v času romantike:

- _____
- _____
- _____

3.) Kakšna je razlika med absolutno in programsko glasbo?

4.) Obkroži skladatelje iz časa romantike:

Franz Schubert

Bedrich Smetana

Ludwig Van Beethoven

Felix Mendelssohn Bartholdy

Johann Strauss mlajši.

Joseph Haydn

Frederic Chopin

Robert Schumann

5.) Tok katere reke opisuje BEDŘICH SMETANA v svoji najbolj znani pestnitvi?

6.) Kakšno življenje je živel Schubert?

7.) Kdo je imel vodilno vlogo v ustvarjanju glasbe v času klasicizma na Slovenskem?

Naštej še ostale pomembne ustvarjalce tega časa:

_____, _____, _____.

8.) Za glasbeni razvoj v času romantike na slovenskem so imele odločilno vlogo

_____. Za ohranjanje slovenske ljudske dediščine pa je skrbela predvsem G_____.